

ROMÂNIA

BAROUL BUCUREȘTI

CĂTRE: CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A ROMÂNIEI (C.C.R.)

- **E-MAIL:** registratura.jurisdictionala@ccr.ro și ccr@ccr.ro

REF. LA: DOSARUL NR. 1314AI/2024 DIN DATA DE 18.04.2024

- **PUNCTUL DE VEDERE AL BAROULUI BUCUREȘTI**

TERMEN: 11.07.2024

DOMNULE PREȘEDINTE,

Subscrisul, Baroul București cu sediul în București, str. Dr. Dumitru Râureanu, nr. 3, Sectorul 5, cod poștal 050047, prin avocat dr. **Aurel Ciobanu, Decanul Baroului București,**

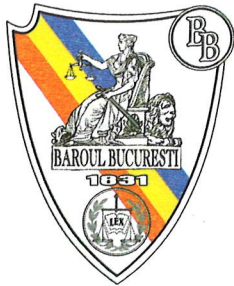
AVÂND ÎN VEDERE:

- A.** Proiectul de lege privind modificarea și completarea Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, precum și pentru modificarea art. 451 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă („**PL-x nr. 788/2023**” sau „**Soluția Propusă**”);
- B.** Sesizarea Curții Constituționale a României de către Înalta Curte de Casație și Justiție, cu privire la o ipotetică neconstituționalitate intrinsecă a art. II al Soluției Propuse;
- C.** Dispozițiile art. 51 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat,

PRIN URMARE, vă transmitem, cu deferență, prezentul

AMICUS CURIAE

prin care ne exprimăm punctul de vedere în sensul că soluția legală, temeinică și conformă literei și spiritului Legii Fundamentale ar urma a fi cea a respingerii sesizării adresate Curții Constituționale a României de către Înalta Curte de Casație și Justiție, în integralitatea sa.

ROMÂNIA

BAROUL BUCUREȘTI

În motivarea acestui punct de vedere, avem onoarea să supunem atenției dumneavoastră următoarele:

ARGUMENTE

1. Soluția Propusă creează doar în aparență o problemă de drept referitoare la respectarea art. 1 alin. (1) și (5), a art. 16 alin. (1), a art. 21 alin. (3) și a art. 129 din Constituția României

Înalta Curte de Casație și Justiție susține, în esență, la pag. 2-3 ale sesizării, că în ipoteza în care una dintre părțile litigiului, deși legal citată, lipsește de la termenul de dezbateri, aceasta nu va fi în măsură să cunoască efectiv cuantumul cheltuielilor de judecată cerute de către adversarul procesual, neputând nici examina dovezile administrate în acea privință, context în care imposibilitatea instanței de a mai cenzura din oficiu componenta cheltuielilor de judecată cerute reprezentată de onorariul de avocat ar urma a determina, în detrimentul părții absente de la termen, o rupere a echilibrului dintre drepturile și interesele legitime ale părților litigante, de natură a încălca principiul egalității armelor.

Din punctul nostru de vedere, Soluția Propusă nu vine, sub nicio formă, spre a crea dezechilibrele mai sus specificate, ci vine strict spre a disciplina conduita procesuală a fiecăreia dintre părțile implicate în litigiu. Astfel, afirmăm că **între conceptele de rupere a echilibrului procesual și cel de responsabilizare a atitudinii părților trebuie făcută o certă diferență:**

- în primul caz, este vorba despre crearea artificială și forțată a unei ierarhii între părți, din perspectiva „volumului” de drepturi procesuale de care fiecare dintre acestea se bucură și/sau al conținutului ansamblului de drepturi procesuale, ierarhie formată printr-un abuz al legiuitorului pe linia activității sale de legiferare și în privința căreia atitudinea procesuală concretă a fiecăreia dintre părți nu are nicio înrâurire;
- în al doilea caz, ansamblul de drepturi procesuale ale fiecărei părți este unul și același, din perspectiva „volumului” și a componenței acestui ansamblu, părțile situându-se în litigiu pe picior de egalitate, dar având totuși posibilitatea și, în definitiv, libertatea de a-și valorifica drepturile procesuale garantate conform propriilor voință, diligență și strategie procesuală, adică, de la caz la caz, mai mult sau mai puțin eficient.

Or, **apreciem că Soluția Propusă se circumscrie celei de-a doua dintre ipotezele antementionate**, întrucât mecanismul procesual propus funcționează la fel indiferent de calitatea procesuală a părții ce suportă consecințele sale, activarea sa fiind determinată de modalitatea în care partea înțelege a-și gestiona propria cauză, adică, mai concret, de deciziile acesteia (i) de a fi prezentă sau absentă la termenul relevant, respectiv (ii) de a fi sau de a nu fi reprezentată, în condițiile Codului de procedură civilă, la respectivul termen.

ROMÂNIA

BAROUL BUCUREȘTI

Este important de subliniat faptul că există în reglementarea actualului Cod de procedură civilă variate situații în care absența de la desfășurarea procesului sau atitudinea de pasivitate a uneia dintre părți poate determina consecințe procesuale negative pentru respectiva parte, fără ca vreuna dintre aceste ipoteze să fi picat vreodată testul de constituționalitate. În acest sens, indicăm, cu titlu strict exemplificativ, următoarele texte ale Codului de procedură civilă:

- art. 82 alin. (2) C. proc. civ.: „Când instanța constată lipsa dovezii calității de reprezentant a celui care a acționat în numele părții, va da un termen scurt pentru acoperirea lipsurilor. Dacă acestea nu se acoperă, cererea va fi anulată.”;
- art. 178 alin. (3) C. proc. civ.: „Dacă legea nu prevede altfel, nulitatea relativă trebuie invocată: a) pentru neregularitățile săvârșite până la începerea judecării, prin întâmpinare sau, dacă întâmpinarea nu este obligatorie, la primul termen de judecată; b) pentru neregularitățile săvârșite în cursul judecării, la termenul la care s-a săvârșit neregularitatea sau, dacă partea nu este prezentă, la termenul de judecată imediat următor și înainte de a pune concluzii pe fond.”;
- art. 217 alin. (7) și (8) C. proc. civ.: „(7) Pot fi, de asemenea, îndepărtați din sală minorii, precum și persoanele care s-ar înfățișa într-o ținută necuviincioasă. (8) Dacă înainte de închiderea dezbaterilor una dintre părți a fost îndepărtată din sală, aceasta va fi chemată în sală pentru a i se pune în vedere actele esențiale efectuate în lipsa ei. Aceste dispoziții nu se aplică în cazul în care partea îndepărtată este asistată de un apărător care a rămas în sală.”;
- art. 223 alin. (1) C. proc. civ.: „Lipsa părții legal citate nu poate împiedica judecarea cauzei, dacă legea nu dispune altfel.”;
- art. 358 C. proc. civ.: „Dacă partea, fără motive temeinice, refuză să răspundă la interogatoriu sau nu se înfățișează, instanța poate socoti aceste împrejurări ca o mărturisire deplină ori numai ca un început de dovadă în folosul aceleia care a propus interogatoriul. În acest din urmă caz, atât dovada cu martori, cât și alte probe, inclusiv prezumțiile, pot fi admise pentru completarea probatoriului.”;
- art. 921 alin. (1) C. proc. civ. (care privește procedura specială a divorțului): „În fața instanțelor de fond, părțile se vor înfățișa în persoană, afară numai dacă unul dintre soți execută o pedeapsă privativă de libertate, este împiedicat de o boală gravă, beneficiază de tutelă specială, are reședința în străinătate sau se află într-o altă asemenea situație, care îl împiedică să se prezinte personal; în astfel de cazuri cel în cauză se va putea înfățișa prin avocat, mandatar sau, după caz, prin tutore ori curator.” și art. 922 C. proc. civ. (care privește tot procedura specială a divorțului): „Dacă la termenul de judecată, în primă instanță, reclamantul lipsește nejustificat și se înfățișează numai pârâtul, cererea va fi respinsă ca nesusținută.”;
- art. 1019 alin. (3) C. proc. civ. (care privește procedura specială a ordonanței de plată): „În citație se va preciza că debitorul este obligat să depună întâmpinare cu cel puțin 3 zile înaintea termenului de judecată, făcându-se mențiune că, în cazul nedepunerii întâmpinării, instanța, față de împrejurările cauzei, poate considera aceasta ca o recunoaștere a pretențiilor creditorului.”.

ROMÂNIA

BAROUL BUCUREȘTI

Mai mult, ca un element comparativ, vă rugăm să observați că până și în materie penală, unde miza este reprezentată adesea de însăși libertatea persoanei, fiind astfel una extrem de sensibilă, legiuitorul a reglementat ipoteze în care absența părții de la termenul de judecată poate să îi agraveze acesteia situația procesuală.

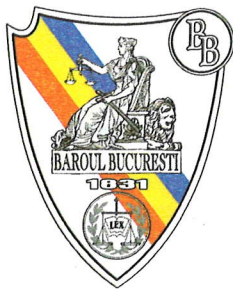
Un bun exemplu în acest sens îl reprezintă dispozițiile art. 353 alin. (4) C. proc. pen., ce reglementează desfășurarea judecății: „*Neprezentarea persoanei vătămate și a părților citate nu împiedică judecarea cauzei. Când instanța consideră că este necesară prezența uneia dintre părțile lipsă, poate lua măsuri pentru prezentarea acesteia, amânând în acest scop judecata.*”

Or, din identificarea esenței comune tuturor prevederilor normative mai sus citate, reiese faptul că o absență a părții sau o exprimare a pasivității acesteia, imputabilă părții, poate înrăutăți situația procesuală a acesteia, putând inclusiv diminua posibilitățile acesteia de a se apăra în cauză, fără ca acest aspect să fi fost vreodată considerat ca intrând în conflict cu rigorile constituționale. Aceasta este, în esență, o chestiune strâns legată de diligența și de prudența părții, **o parte a unui litigiu trebuind prezumată a-și trata cu seriozitate situația și a fi principala persoană responsabilă pentru apărarea propriilor drepturi și interese și pentru conducerea propriei cauze.**

De asemenea, din punctul nostru de vedere, **însăși posibilitatea oricărei părți de a fi reprezentată la oricare termen, în acord cu arhicunoscutele prevederi ale art. 80-89 C. proc. civ., vine ca o garanție a posibilității exercitării drepturilor sale procesuale de o manieră reală și efectivă și a echilibrului procesual**, dat fiind că partea poate mandata o persoană care să o reprezinte și care să îi valorifice drepturile, prevenind astfel riscul în care aceasta nu și le-ar putea valorifica personal, în mod nemijlocit. Reprezentantul părții poate fi, la alegerea acesteia, chiar un avocat, caz în care reprezentarea se va bucura de prezumția concretizării sale la un nivel de profesionalism adecvat scopului salvagădării drepturilor procesuale ale părții absente de la judecată.

Chiar mai mult, forțând puțin nota, **nimic nu împiedică partea să solicite cenzurarea onorariului printr-o cerere scrisă depusă la instanță anterior termenului la care aceasta nu dorește sau nu se poate prezenta**, Soluția Propusă necondiționând formularea unei atare cereri de cunoașterea cuantumului onorariului sau a documentelor doveditoare ale acestuia (după cum nu o condiționează nici măcar de realizarea unei motivări a cererii).

Or, față de toate aceste contraargumente, concluzia nu poate fi decât în sensul opus celei a Înaltei Curți, Soluția Propusă neafectând negativ drepturile procesuale și interesele legitime ale părților și nerupând echilibrul de arme, ci venind numai spre a stimula atitudinea responsabilă, diligentă și prudentă a acestora cu privire la cauzele ce le implică, **afirmatul conflict dintre Soluția Propusă și textele constituționale indicate de către subiectul de sezină fiind, astfel, unul pur aparent.**

ROMÂNIA

BAROUL BUCUREȘTI

2. Soluția Propusă este una clară și previzibilă, garantând astfel caracterul echitabil al procesului, deopotrivă neinterferând cu principiul securității raporturilor juridice

Soluția Propusă face o expresă trimitere la sintagma „legislația profesiei de avocat” în ceea ce privește motivarea deciziei instanței de a cenzura onorariul avocatului.

Or, vă rugăm să observați că această sintagmă se bucură de claritate și de predictibilitate, astfel cum poate fi remarcat la o simplă lectură a câtorva dispoziții specifice din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat („**Legea nr. 51/1995**”) și din Statutul din 2011 al profesiei de avocat („**Statutul**”):

Astfel, conform art. 30 alin. (1) din Legea nr. 51/1995: „*Pentru activitatea sa profesională avocatul are dreptul la onorariu și la acoperirea tuturor cheltuielilor făcute în interesul procesual al clientului său.*”

Totodată, în conformitate cu art. 1 alin. (1) din Legea nr. 51/1995: „*Profesia de avocat este liberă și independentă, cu organizare și funcționare autonome, în condițiile prezentei legi și ale statutului profesiei.*”

Ca o paranteză, achiesăm, în contextul mențiunilor anterioare, la susținerea Înaltei Curți, în conformitate cu care activitatea profesională a avocatului este o activitate economică reglementată, **reglementările caracteristice acestei activități fiind reprezentate tocmai de către Legea nr. 51/1995 și de către Statut.**

Întrucât Legea nr. 51/1995 nu conține criterii de stabilire liberă a onorariului de avocat, față de prevederile art. 1 alin. (1) din această lege, citate mai sus, **rezultă că stabilirea respectivelor criterii a fost lăsată de către legiuitor în grija organelor în drept ale profesiei de avocat**, care au enunțat criteriile necesare în cadrul Statutului. În acest sens, arătăm că art. 127 din Statut detaliază art. 30 alin. (1) din Legea nr. 51/1995 după cum urmează:

„(1) *Pentru activitatea sa profesională avocatul are dreptul la onorariu și la acoperirea tuturor cheltuielilor făcute în interesul clientului său.*

(2) *Onorariile vor fi stabilite în raport cu dificultatea, amploarea sau durata cazului.*

(3) *Stabilirea onorariilor avocatului depinde de fiecare dintre următoarele elemente:*

a) *timpul și volumul de muncă solicitată pentru executarea mandatului primit sau a activității cerute de client;*

b) *natura, noutatea și dificultatea cazului;*

c) *importanța intereselor în cauză;*

d) *împrejurarea că acceptarea mandatului acordat de client îl împiedică pe avocat să accepte un alt mandat din partea unei alte persoane, dacă această împrejurare poate fi constatată de client fără investigații suplimentare;*

e) *notorietatea, titlurile, vechimea în muncă, experiența, reputația și specializarea avocatului;*

ROMÂNIA

BAROUL BUCUREȘTI

f) conclucrarea cu experți sau alți specialiști, impusă de natura, obiectul, complexitatea și dificultatea cazului;

g) avantajele și rezultatele obținute pentru profitul clientului ca urmare a muncii depuse de avocat;

h) situația financiară a clientului;

i) constrângerile de timp în care avocatul este obligat de împrejurările cauzei să acționeze pentru a asigura servicii legale performante.”

Prin urmare, **sintagma „legislația profesiei de avocat” poate și trebuie înțeleasă ca făcând trimitere la prevederile art. 30 alin. (1) rap. la art. 1 alin. (1) din Legea nr. 51/1995 corob. cu art. 127 din Statut.** Astfel, motivarea deciziei instanței de a cenzura onorariul avocatului urmează a se realiza prin raportare directă la art. 127 din Statut, în mod evident, în măsura în care criteriile enunțate prin acest text pot fi evaluate concret de către judecători, pornind de la conținutul dosarului cauzei.

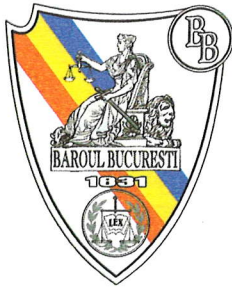
Or, **atât Legea nr. 51/1995, cât și Statutul sunt texte accesibile publicului larg¹, clare și predictibile**, astfel încât nu se poate realmente ridica problema neclarității sau a impredictibilității acestora. Or, ținând cont de **principiul interpretării sistemice a textelor normative** – un principiu fundamental al hermeneuticii juridice – concluzia urmează a fi în direcția clarității și a predictibilității Soluției Propuse, adică a acordului acesteia cu rigorile constituționale și cu imperativele jurisprudențiale ale C.E.D.O. (e.g., *The Sunday Times c. Regatului Unit*).

Într-o nouă ordine de idei, arătăm, fără a considera necesar să insistăm în această privință, că, într-adevăr, actuala formă a art. 451 alin. (2) C. proc. civ. a trecut testul de constituționalitate efectuat de către C.C.R., însă acest aspect nu vine a-i conferi textului o natură imuabilă, oricare text de lege, chiar dacă nu a fost infirmat sub aspectul constituționalității sale, putând face obiectul unui eveniment legislativ (i.e., modificare/amendare, abrogare), declanșarea și materializarea unui astfel de eveniment legislativ fiind o prerogativă suverană a legiuitorului român – după cum reiese din conținutul art. 61 alin. (1) din Legea Fundamentală.

Precizăm că noțiunea de „însușire a onorariului” de către instanța de judecată, la care Înalta Curte face referire la pag. 5 a sesizării, indicând și Decizia nr. 165/2018 a C.C.R., **ar trebui înțeleasă în sensul constatării caracterului cert, lichid și exigibil al creanței corespunzătoare onorariului**, iar nu în cel al necesității „validării” prealabile a întinderii onorariului de către instanță. Această interpretare este singura regăsită în armonie cu trei fundamentale principii de drept:

- principiul relativității faptului juridic (i.e., al relativității răspunderii civile delictuale a autorului delictului civil față de victima delictului);
- principiul disponibilității (care, conform art. 9 C. proc. civ., guvernează procesul civil); *respectiv*
- principiul libertății și al independenței profesiei de avocat – art. 1 alin. (1) din Legea nr. 51/1995.

¹ Statutul este publicat on-line, prin grija Uniunii Naționale a Barourilor din România (U.N.B.R.), pe pagina web oficială a acesteia, la următoarea adresă: <https://www.unbr.ro/statutul-profesiei-de-avocat/>.

ROMÂNIA

BAROUL BUCUREȘTI

Arătăm, în egală măsură, că sintagma „plătit disproporționat”, cu accent pe termenul „plătit”, ar trebui interpretată în conjunctura necesității caracterului exigibil al creanței corespunzătoare onorariului: este firesc a se putea pretinde de la partea adversă, care a pierdut procesul, numai suportarea unui onorariu deja „plătit” avocatului părții câștigătoare, nefiind suficient ca onorariul pretins să fi fost numai negociat cu avocatul sau numai facturat de către respectivul avocat (în acest sens fiind norma procedurală și înaintea apariției Soluției Propuse – chestiune la rândul său niciodată infirmată de către sistemul justiției constituționale).

Pe cale de consecință, aceste precizări vin spre a contrazice susținerile Înaltei Curți referitoare la existența vreunui risc de afectare a securității raporturilor juridice în urma viitoarei intrări în vigoare și a subsecventei aplicări de către instanțe a Soluției Propuse.

3. Soluția Propusă nu afectează plenitudinea de jurisdicție a instanțelor și, în consecință, nu restrânge garanțiile caracterului echitabil al procesului

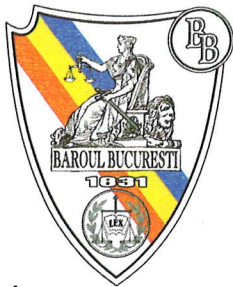
Plenitudinea de jurisdicție, deși este un principiu care, firește, nu poate fi negat, **trebuie privită prin prisma unei anumite relativități**, ea neputând – cu toată reverența față de Înalta Curte – fi privită ca un principiu absolut.

Din punctul nostru de vedere, **plenitudinea de jurisdicție, ca principiu, comportă în cadrul procesului civil o dublă limitare:**

- *într-o primă etapă*, plenitudinea de jurisdicție se exercită în condițiile și în limitele legii, acestea din urmă fiind stabilite numai de către legiuitor, în acest sens fiind și dispozițiile art. 5 alin. (1), 7 și 20 C. proc. civ., citite coroborat;
- *într-o a doua etapă*, plenitudinea de jurisdicție urmează a se grea în jurul dreptului de dispoziție al părților, instanța neputând face abstracție de principiul disponibilității, instituit prin art. 9 C. proc. civ.

Or, Soluția Propusă nu vine, sub nicio formă, spre a înlătura posibilitatea instanței de a cenzura onorariile avocaților, ci se rezumă a înlătura posibilitatea cenzurării lor ex officio. Prin urmare, plenitudinea de jurisdicție a instanțelor se va menține în această privință, fiind necesar ca, în armonie cu principiul disponibilității, acestea să fie investite de către părțile interesate cu realizarea demersului de evaluare a întinderii onorariilor, respectiv, dacă este cazul, de ulterioară reducere a acestora.

Având în vedere aceste mențiuni, considerăm că afectarea plenitudinii de jurisdicție de către Soluția Propusă este o chestiune eminentamente aparentă, motiv pentru care nici acest temei al sesizării nu ar trebui, la rândul lui, primit, Soluția Propusă neavând, prin urmare, implicații nocive în direcția garanțiilor caracterului echitabil al procesului sub acest aspect.

ROMÂNIA

BAROUL BUCUREȘTI

În sfârșit, nu ne manifestăm nicio surprindere față de faptul că Soluția Propusă face referire numai la situația onorariilor avocațiale, din perspectiva înlăturării prerogativei instanței de a le cenzura din oficiu, iar nu și la situația onorariilor experților și ale specialiștilor numiți în condițiile art. 330 alin. (3) C. proc. civ., dat fiind că **Soluția Propusă completează numai art. 30 alin. (1) din Legea nr. 51/1995 cu prezumția proporționalității onorariului față de valoarea sau de complexitatea cauzei ori de activitatea desfășurată de avocat în cauză²**, iar nu și prevederile O.G. nr. 2/2000 privind organizarea activității de expertiză tehnică judiciară și extrajudiciară („O.G. nr. 2/2000”).

Or, amendamentul adus art. 451 alin. (2) C. proc. civ. prin Soluția Propusă se prezintă ca o directă aplicație a prezumției instituite prin viitoarea formă a art. 30 alin. (1) din Legea nr. 51/1995 – prezumție ce încă nu figurează și nu este propusă a figura și în O.G. nr. 2/2000.

4. Soluția Propusă nu creează inegalități în fața legii și nu afectează dreptul la un proces echitabil din perspectiva folosirii căilor de atac

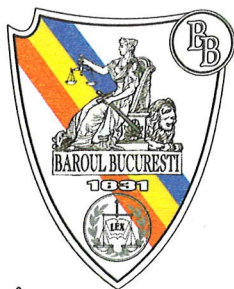
Supunem atenției Curții Constituționale, în scopul de a asigura un plus de claritate și de cursivitate expunerii, forma pentru promulgare a Soluției Propuse, cu referire la modificarea art. 451 alin. (2) și (3) C. proc. civ.:

„Instanța va reduce, la cererea părții interesate, partea din cheltuielile de judecată reprezentând onorariul avocaților, atunci când acesta este plătit disproporționat în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, ținând seama de circumstanțele cauzei. Motivarea măsurii se va raporta la criteriile prevăzute de legislația profesiei de avocat pentru stabilirea onorariului. Măsura luată de instanță nu va avea niciun efect asupra raporturilor dintre avocat și clientul său. În acest caz, măsura reducerii cheltuielilor va fi atacată odată cu fondul, iar în cazul hotărârilor supuse recursului, precum și celor definitive, cu reexaminare, cererea urmând a fi soluționată de un alt complet al instanței respective.”

Din punctul nostru de vedere, textul citat este redactat în sensul acordării unei garanții suplimentare părții împotriva căreia operează măsura cenzurării onorariului, **față de gravitatea acestei măsuri fiind apreciată de către legiuitorul primar necesitatea garantării unui al doilea grad de jurisdicție.**

În situația respingerii cererii de cenzurare, **nu are loc o ingerință a instanței în privința raportului juridic de răspundere civilă delictuală dintre părțile litigiului, măsura de o gravitate sporită neajungând, astfel, a se concretiza**, motiv pentru care nu mai apare ca necesară posibilitatea trecerii deciziei instanței prin filtrul unui al doilea grad de jurisdicție. Prin respingerea cererii de cenzurare, **raporturile dintre părțile litigiului rămân în situația uzuală, comună, aceea a suportării de către partea perdantă a integralității onorariului cuvenit apărătorului părții câștigătoare**, cenzurarea onorariului fiind situația excepțională – concluzie la care ne conduce caracterul de normă de excepție al art. 451 C. proc.civ.; or, situațiile comune nu impun măsuri extraordinare, însă situațiile extraordinare impun, prin specificul, implicațiile și consecințele lor, astfel de măsuri.

² „Pentru activitatea sa profesională, avocatul are dreptul la onorariu și la acoperirea tuturor cheltuielilor făcute în interesul procesual al clientului său. În fața instanței, onorariul contractat între avocat și client este prezumat ca fiind unul proporțional în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat în aceasta.”

ROMÂNIA

BAROUL BUCUREȘTI

În consecință, **tocmai concretizarea măsurii în cauză conferă diferența fundamentală existentă între cele două situații**, identitatea sau până și asemănarea lor excluzându-se.

Astfel, **corolarul natural al principiului egalității în situații identice sau asemănătoare este tocmai tratamentul diferit în situații eminamente diferite**, acest aspect fiind unanim recunoscut în jurisprudență și în doctrina de specialitate. Astfel, exemplificativ, doi autori de specialitate³ au sintetizat cu elocință acest corolar:

„Principiul general al egalității, reglementat de art. 16 din Constituție, se referă la o egalitate juridică formală și nu la o egalitate de condiții. Cu toate acestea, egalitatea în fața legii și a autorităților publice nu poate implica ideea de uniformizare, în sensul de a aplica tuturor cetățenilor același regim juridic, indiferent de situația naturală sau socio-profesională a acestora. Principiul egalității presupune ca la situații egale să se aplice un tratament juridic egal. În același timp, presupune și dreptul la diferențiere în tratament juridic, dacă situațiile în care se află cetățenii sunt diferite. Altfel spus, situațiilor egale să le corespundă un tratament juridic egal, iar situațiilor diferite, tratamentul juridic trebuie să fie diferit.”

Prin urmare, numai în aparență Soluția Propusă poate afecta egalitatea de arme în materia exercitării căilor de atac.

Nu în ultimul rând, față de **principiul completării normei speciale cu norma generală**, reiese că regimul special al căilor de atac prevăzut de forma art. 451 adusă de Soluția Propusă urmează a se completa cu normele de drept comun deja conținute de către Codul de procedură civilă:

- în ipoteza atacării măsurii odată cu fondul, adică pe calea ordinară de atac a apelului, prevederile speciale ale viitoarei forme a art. 451 C. proc. civ. urmează a se completa cu dispozițiile generale ale art. 466-482 C. proc. civ., în măsura în care nu sunt potrivnice celor cuprinse în viitoarea formă a art. 451; iar
- în ipoteza supunerii măsurii unei reexaminări, prevederile speciale ale viitoarei forme a art. 451 C. proc. civ. urmează a se completa cu dispozițiile din materia reexaminării ale art. 191 și ale art. 200 alin. (5)-(7) C. proc. civ., în măsura în care nu sunt potrivnice celor cuprinse în viitoarea formă a art. 451 și cu citarea tuturor părților interesate, în scopul asigurării echilibrului de arme la care și Înalta Curte face în repetate rânduri referire.

Pe cale de consecință, principiul completării normei speciale cu norma generală vine spre temperarea situației evidențiate de către Înalta Curte, pentru aplicarea sa nefiind necesară o dispoziție specială și expresă a legiuitorului.

Analogia anterior indicată ar fi, în situația ilustrată, nu numai permisă, ci chiar impusă prin prevederile art. 1 alin. (2) și (3) din Codul civil, text de lege ce reprezintă drept comun inclusiv pentru Codul de procedură civilă.⁴

³ Andreescu, Marius, Andreescu, Claudiu, *Interferența între principiile constituționale ale egalității și proporționalității – semnificații juridice și implicații sociale*, Revista Dreptul nr. 5/2018, 30 aprilie 2018

⁴ Art. 2 alin. (2) C. civ.: „Prezentul cod este alcătuit dintr-un ansamblu de reguli care constituie dreptul comun pentru toate domeniile la care se referă litera sau spiritul dispozițiilor sale.”

ROMÂNIA

BAROUL BUCUREȘTI

Astfel, conform art. 1 alin. (2) și (3) C. civ.: „(2) În cazurile neprevăzute de lege se aplică uzanțele, iar în lipsa acestora, dispozițiile legale privitoare la situații asemănătoare, iar când nu există asemenea dispoziții, principiile generale ale dreptului. (3) În materiile reglementate prin lege, uzanțele se aplică numai în măsura în care legea trimite în mod expres la acestea.”

Or, viitoarea formă a art. 451 C. proc. civ. nefăcând, în mod evident, trimitere la vreo uzanță, **urmează ca aceasta să se completeze cu dispozițiile legale privind situații asemănătoare ale art. 191 și ale art. 200 alin. (5)-(7) C. proc. civ.**, aspect care ne conduce la concluzia inexistenței vreunui real „vid legislativ”.

***

Față de toate cele anterior expuse, ne exprimăm punctul de vedere în sensul că **soluția legală, temeinică și conformă literei și spiritului Legii Fundamentale ar urma a fi cea a respingerii sesizării adresate Curții Constituționale a României de către Înalta Curte de Casație și Justiție, în integralitatea sa.**

Vă rugăm să primiți sincerele asigurări ale alesei noastre considerații,

Avocat dr. Aurel CIOBANU

Decanul Baroului București

